

JUSTITSMINISTERIET

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K
DK Danmark

Dato: 30. oktober 2023
Kontor: Strafferetskontoret
Sagsbeh: Rune Kistrup
Sagsnr.: 2023-06874
Dok.: 3005576

Besvarelse af spørgsmål nr. 6 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 6 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 4. oktober 2023. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Mette Thiesen (DF).

Peter Hummelgaard

/

Morten Holland Heide

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

T +45 7226 8400

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 6 (Alm. del) fra Folketingets Retsudvalg:

”Det fremgår af en undersøgelse, at unge mænd mellem 16 og 20 år er usikre på, hvad der ligger i samtykkebestemmelsen og dermed usikre på, hvad der grundlæggende er en voldtægt i straffelovens forstand. Vil ministeren på den baggrund svare på, om følgende situation er omfattet af straffelovens § 216, stk. 1, 1. pkt.: Dreng (D) og pige (P) begge på 16 år har været kærester i et par uger, men endnu ikke været i seng med hinanden, ligesom de har endnu ikke talt sammen om det. En aften sidder de på P's værelse og kysser. D begynder nu at knappe P's bluse og bukser op. P synes det hele går for hurtigt. Hun er endnu ikke parat til, at de skal gå i seng sammen, men siger ikke fra. De gennemfører herefter et samleje. Det er primært D, der er aktiv. P ”fryser” i situationen, men hendes krop går i en form for ”autopilot”, hvor den deltager og laver visse relevante samlejebevægelser. Vil ministeren oplyse, om det i denne situation objektivt set vil være en voldtægt i straffelovens § 216's forstand? Ministeren bedes i givet fald specificere, hvilken afklaringspligt D, som den initiativtagende part, havde i situationen. Såfremt der objektivt set foreligger en voldtægt, bedes ministeren endvidere besvare, om der efter de foreliggende oplysninger foreligger en forsætlig overtrædelse af § 216, stk. 1, 1. pkt., herunder bedes ministeren nærmere redegøre for, om ministeren finder, at det vil være betænkeligt at basere forsætsvurderingen på det såkaldte dolus eventualis-forsæt?”

Svar:

1. Justitsministeriet kan for så vidt angår eksemplet i spørgsmålet oplyse, at det følger af forarbejderne til straffelovens § 216, stk. 1, at der som udgangspunkt må være en formodning for, at en person, der samtykker i et samleje, ikke blot forholder sig helt passivt, men deltager i et eller andet omfang. Handlinger, der kan være udtryk for et samtykke til samleje, vil f.eks. kunne være kys, berøringer, nydende lyde eller relevante bevægelser, f.eks. at man vender sig mod den anden person, selv hjælper til med at tage sit undertøj af, udfører samlejebevægelser eller lignende. Selv om sådanne handlinger måtte foreligge, kan der være en formodning imod, at et samtykke foreligger. Det vil f.eks. kunne være tilfældet, hvis samlejet er gennemført under omstændigheder, der er egnet til at virke intimiderende. Der henvises til Folketingstidende 2020-21, tillæg A, L 85 som fremsat, side 14 f.

Det fremgår desuden af forarbejderne, at det forekommer, at en person, der udsættes for f.eks. et seksuelt overgreb, agerer ud fra en ubevidst frygtbetiget tilstand, hvor vedkommende ikke gør modstand ("fryser"). Dette kan give sig udslag i f.eks. dissociation eller tonisk immobilitet, hvor vedkommende ikke vil kunne tale eller bevæge sig, men der ses også eksempler på, at forurettedes krop er i en sådan frygttilstand (kører på "autopilot"), så vedkommende fysisk kan fungere (f.eks. vende sig om eller foretage seksuelle handlinger, hvis forurettede bliver bedt om det), uden at dette er udtryk for forurettedes frie vilje. Dette vil både kunne forekomme før og under et samleje. I en sådan tilstand er passivitet fra den forurettedes side ikke et udtryk for samtykke eller for en bevidst strategi eller handling fra forurettedes side, men et udtryk for frygt. I sådanne tilfælde foreligger der aldrig samtykke. Der henvises til Folketingstidende 2020-21, tillæg A, L 85 som fremsat, side 15.

Det fremgår endvidere, at et samtykke – navnlig ud fra retssikkerhedshensyn – må vurderes objektivt ud fra oplysningerne om personens deltagelse i samlejet, herunder personens ord og handlinger, og ikke ud fra personens indre overbevisning. Dette indebærer f.eks., at en person, som efter sin indre overbevisning ikke ønsker et samleje, men som alligevel vælger at gå med til samlejet, vil skulle anses for at have samtykket i samlejet. Der henvises til Folketingstidende 2020-21, tillæg A, L 85 som fremsat, side 15.

2. Med hensyn til spørgsmålet om forsæt fremgår det endvidere af forarbejderne til straffelovens § 216, stk. 1, at det – fortsat – er en forudsætning for anvendelse af bestemmelsen, at gerningspersonen har handlet forsætligt. Gerningspersonen skal således have forsæt med hensyn til, at ofret ikke samtykkede i samlejet. Det er ikke tilstrækkeligt for domfældelse, at gerningspersonen burde vide, at samlejet var gennemført uden samtykke. Der henvises til Folketingstidende 2020-21, tillæg A, L 85 som fremsat, side 16.

Det følger desuden af forarbejderne, at det – som i alle andre straffesager – er anklagemyndigheden, som har bevisbyrden for, at en tiltalt har overtrådt en straffebestemmelse med den påkrævede tilegnelse. Anklagemyndigheden skal derfor i sager om fuldbyrdet voldtægt føre bevis for, at tiltalte har haft samleje med offeret, at offeret ikke havde samtykket, og at tiltalte havde forsæt til, at offeret ikke deltog med samtykke. I tilfælde, hvor der ikke er andre beviser end tiltaltes og offerets forklaringer, og hvor tiltalte og offeret forklarer forskelligt om forløbet, må afgørelsen i første

række bero på en bedømmelse af troværdigheden af forklaringerne. Hvis de modstridende forklaringer af retten vurderes at være lige troværdige, må der ske frifindelse. Det kræves i den forbindelse, at beviset skal have en sådan styrke, at der ikke er nogen rimelig tvivl om, at tiltalte er skyldig. Der henvises til Folketingstidende 2020-21, tillæg A, L 85 som fremsat, side 16.

3. Forsætsformen *dolus eventualis* (også kaldet eventualitetsforsæt) finder generelt anvendelse ved overtrædelser, som kræver forsæt, og det vil derfor ikke være udelukket at anvende forsætsformen ved overtrædelser af straffelovens § 216, stk. 1.

Højesteret udtalte imidlertid i dom af 9. marts 1992 (gengivet i Ugeskrift for Retsvæsen 1992, side 455) bl.a., at der generelt bør udvises varsomhed med hensyn til anvendelse af forsætsformen *dolus eventualis*.

Det er Justitsministeriets opfattelse, at varsomhed med hensyn til anvendelsen af eventualitetsforsæt – på samme måde som for øvrige overtrædelser – også bør gøre sig gældende i forhold til overtrædelser af straffelovens § 216, stk. 1.